

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κατερίνα Χαρατζοπούλου

Αρχαιολόγος, Ειδικευμένη στην Τεκμηρίωση

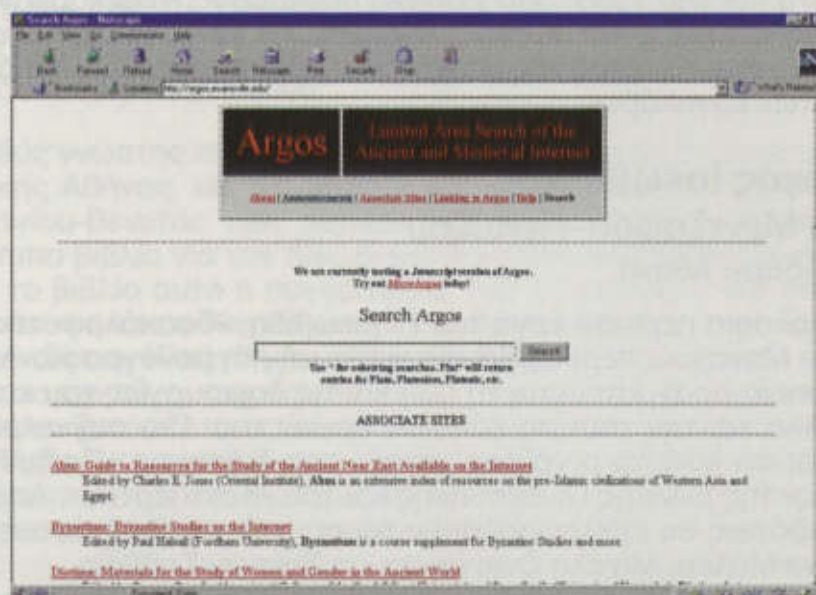
Μέρος 2ο

Εργαλεία (ή μηχανές) αναζήτησης στις αρχαιολογικές πηγές

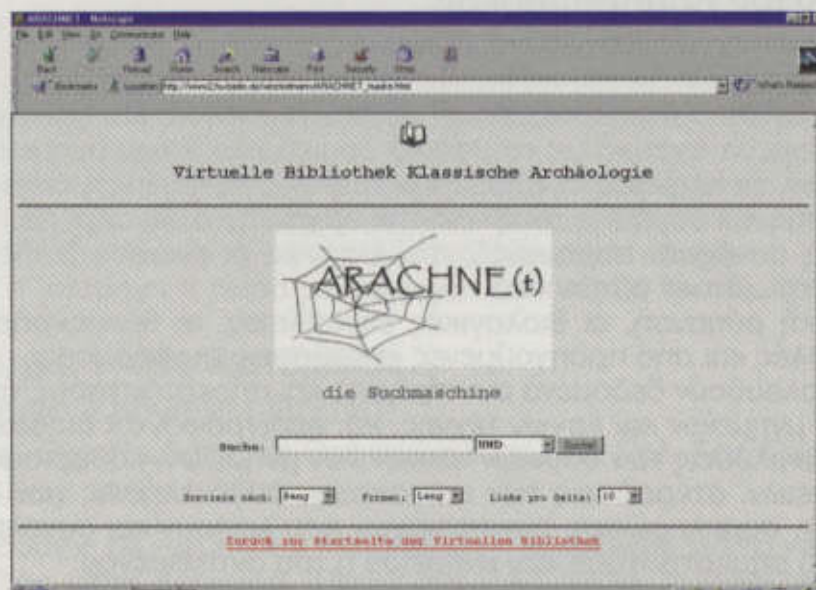
Τα εργαλεία αναζήτησης συμπληρώνουν τους τρόπους πρόσβασης στην αρχαιολογική πληροφορία στο Διαδίκτυο, και η χρήση τους γίνεται απαραίτητη όταν κανείς αναζητά μια ειδική πληροφορία. Οι γενικές μηχανές αναζήτησης (AltaVista: www.altavista.com, Excite: www.excite.com, HotBot: <http://hotbot.lycos.com/>, κ.ά.) καταγράφουν καθεμιά διαφορετικά υποσύνολα των ψηφιακών πηγών πληροφόρησης του Διαδικτύου, στα οποία και επιτρέπουν την αναζήτηση, τη σύγκριση δηλαδή των κριτηρίων της ερώτησης με εκείνα του καταγεγραμμένου συνόλου. Κατά συνέπεια, και ανεξάρτητα από τα διαφορετικού είδους «φίλτρα» και τις μεθόδους αναζήτησης που προσφέρει κάθε μηχανή – και των οποίων η χρήση προϋποθέτει μια ελάχιστη εξοικείωση –, το αποτέλεσμα μιας αναζήτησης φέρνει συνήθως ως απάντηση ένα σύνολο ετερογενών τεκμηρίων, από βιβλιογραφικές παραπομπές μέχρι τουριστικούς οδηγούς. Τα τεκμήρια αυτά είναι συχνά τόσο πολυάριθμα ώστε να αποτρέπουν το ξεφύλλισμα του περιεχομένου, πόσο μάλλον τη συγκριτική παραβολή των απαντήσεων διαφορετικών μηχανών, και άλλοτε πάλι τόσο ολιγάριθμα, ώστε να αποτελούν μια ελλιπή απάντηση (παραδείγματα αναζήτησης ως προς τον όγκο των τεκμηρίων της απάντησης: με κριτήριο τη λέξη «hellenistic», AltaVista=34.155, Excite=5.015 και HotBot=43.600 τεκμήρια, με συνδυασμό κριτηρίων «hellenistic+Samos»: AltaVista=1, Excite=372, HotBot=1000 τεκμήρια, έρευνα στις 2.11.2000).

Η ανάπτυξη ειδικών μηχανών αναζήτησης για τον αρχαίο κόσμο κρίθηκε λοιπόν απαραίτητη. Η πιο δημοφιλής και γνωστή μηχανή αναζήτησης είναι ο Argos (argos.evansville.edu), που αναπτύχθηκε το 1996 από ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου του Evansville, υπό τη διεύθυνση του Anthony Beavers, επίκουρου καθηγητή Φιλοσοφίας στο ίδιο ίδρυμα. Σκοπός του Argos είναι να επιτρέψει τη διεξαγωγή των αναζητήσεων μόνο στις εξειδικευμένες πηγές επιστημονικής πληροφορίας στο Διαδίκτυο (Limited Area Search of the Ancient and Medieval Internet), παρέχοντας ποιότητα και επεξεργάσιμο όγκο αποτελεσμάτων αναζήτησης.

Η επιλογή του περιεχομένου στο οποίο διεξάγεται η αναζήτηση είναι ευθύνη επιστημονικής εκδοτικής επιτροπής, που αποτελείται από ειδικούς με εμπειρία στην καταγραφή και οργάνωση της πρόσβασης στις ψηφιακές πηγές πληροφόρησης για τον αρχαίο κόσμο στο Διαδίκτυο: οι καταγεγραμμένες στα ειδικά αυτά ευρετήρια πηγές, ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις επίσημων ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων για τον αρχαίο και το μεσαιωνικό κόσμο στο Διαδίκτυο στα Αγγλικά, Γερμανικά και Ιταλικά, αποτελούν το περιεχόμενο αναφοράς του Argos (argos.evansville.edu/about.html και [/associates.html](http://argos.evansville.edu/associates.html)). Αξίζει να σημειωθεί ότι η απόκτηση εμπειρίας από το σχεδιασμό του Argos οδήγησε σε συνεργασίες με σκοπό την παραγωγή και άλλων συστημάτων αναζήτησης επιστημονικής πληροφορίας από το χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών στο Διαδίκτυο (*Hippias*, hippias.evansville.edu/, για την πρόσβαση στο φιλοσοφικό επιστημονικό περιεχόμενο, και η βελτιωμένη διάδοχος του *Noesis*, noesis.evansville.edu/). Αξιόλογες μηχανές αναζήτησης, ειδικά για το καταχωρημένο αρχαιολογικό περιεχόμενο στα Γερμανικά, προσφέρουν η νοητή βιβλιοθήκη Κλασικής Αρχαιολογίας του Ινστιτούτου Winckelmann (*ARACHNE(t)*, http://www2.huberlin.de/winckelmann/ARACHNET_maske.html) και η γενική αρχαιολογική πύλη Archäologie-online (*Digger*, <http://www.ufg.uni-freiburg.de/digger.html>). Εύλογα λοιπόν ελπίζει κανείς ότι όσο αυξά-

1. Η κύρια οθόνη της μηχανής αναζήτησης ARGOS (Limited Area Search of the Ancient and Medieval Internet).

2. Η οθόνη αναζήτησης της νοητής βιβλιοθήκης Κλασικής Αρχαιολογίας του Ινστιτούτου Winckelmann - μηχανή αναζήτησης ARACHNE(t).

3. Η εισαγωγική οθόνη για την Αρχαιολογία της K. Kris Hirst στην πύλη Διαδικτύου About.com.

νεταί το ενδιαφέρον συνεργασίας μεταξύ αρχαιολογικών φορέων και η συμμετοχή τους στην ανάπτυξη των ψηφιακών αυτών συλλογών τόσο θα βελτιώνονται η ποιότητα και η αντιπροσωπευτικότητα του παρεχόμενου περιεχομένου, η πολύγλωσση επικοινωνία και η ευκολία πρόσβασης στην αρχαιολογική ψηφιακή πληροφορία στο Διαδίκτυο.

Σε αντίθεση με τις παραπάνω υπηρεσίες, που αποτελούν πρωτοβουλίες πανεπιστημιακών φορέων, ένα νέο σχήμα υιοθετείται στη Μ. Βρετανία, υπαγόμενο στην εθνική πολιτική για την οργάνωση της πρόσβασης και της αναζήτησης στις πηγές πληροφόρησης στο Διαδίκτυο. Στο πλαίσιο του Resource Discovery Network (RDN, εθνικής υπηρεσίας πρόσβασης στις ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης στο Διαδίκτυο, <http://www.rdn.ac.uk>, και τμήμα του γενικότερου βρετανικού συστήματος Distributed National Electronic Resource) ιδρύθηκε πρόσφατα στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης η πύλη Humbul (<http://www.humbul.ac.uk>) υπό την διεύθυνση του ιστορικού M. Fraser. Θα έχει την ευθύνη της συλλογής, του ευρετηριασμού με χρήση προτύπων και του σχεδιασμού της πρόσβασης στις ηλεκτρονικές πηγές επιστημονικής πληροφορίας για την Αρχαιολογία, τις Κλασικές σπουδές και την Ιστορία στο Διαδίκτυο. Η προσπάθεια αυτή σηματοδοτεί, τουλάχιστον για μια χώρα, το πέρας από τους αρχαιολογικούς φορείς σε ειδικούς «επαγγελματικούς» οργανισμούς, που αναλαμβάνουν τη διαχείριση των ψηφιακών πηγών πληροφόρησης, λαμβάνοντας υπόψη και τις ανάγκες διαφορετικών κατηγοριών κοινού με ενδιαφέρον για την Αρχαιολογία.

Επιλογές από άλλες υπηρεσίες συλλογής αρχαιολογικού περιεχομένου για το ευρύτερο κοινό

Οι επίσημες αρχαιολογικές πύλες καταγράφουν πλούσιο περιεχόμενο. Μεταξύ άλλων, καταγράφουν το εκπαιδευτικό υλικό και τις παρουσιάσεις των αρχαιολογικών μουσείων, που θα ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του ευρύτερου κοινού για αρχαιολογικό περιεχόμενο στο Διαδίκτυο. Όμως, τόσο ο σχεδιασμός της πρόσβασης όσο και η παρουσίαση ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις των «ανθρώπων του χώρου» και πολύ λιγότερο στις ανάγκες ενός ευρύτερου κοινού. Ποιες υπηρεσίες, εκτός από τους επίσημους αρχαιολογικούς φορείς, διευκολύνουν την επαφή ανάμεσα στο εξειδικευμένο περιεχόμενο και το μεγάλο κοινό; Πολλές εταιρείες εμπορικού χαρακτήρα και παροχής υπηρεσιών στο Διαδίκτυο προσφέρουν ευρετήρια με επιλεγμένο αρχαιολογικό περιεχόμενο, συνθέτοντας τους καταλόγους τους με αποδέκτη τόσο το ευρύτερο κοινό του Διαδικτύου όσο και τους ειδικούς. Στα γενικά πλεονεκτήματά τους ανήκουν τόσο η σημασία που αποδίδουν στην τρέχουσα πληροφορία όσο και η καταλογογράφηση συχνά αξιόλογων δικτυακών τόπων, που δεν θα συμπεριλαμβάνονταν στα επίσημα ευρετήρια εξαιτίας του διαφημιστικού ή εμπορικού χαρακτήρα τους. Η εταιρεία Yahoo, από τις γνωστότερες παγκόσμιες δικτυακές πύλες, έχει μια ενδιαφέρουσα πρόταση για την Αρχαιολογία στους θεματικούς της καταλόγους, υπομνηματίζοντας συνήθως τις επιλεγμένες διευθύνσεις με σύντομη περιγραφή του περιεχομένου τους.

(http://dir.yahoo.com/Social_Science/Anthropology_and_Archaeology/Archaeology/). Ειδικά για την πρόσβαση σε εθνικές αρχαιολογικές πηγές στο Διαδίκτυο, μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει τις κατά τόπους πύλες της Yahoo, που αντισταθμίζουν το μειονέκτημα των αποκλειστικά αγγλόφωνων πηγών (πύλη αρχαιολογίας Ιταλίας, http://it.dir.yahoo.com/Scienze_umane_e_sociali/Anthropologia_e_archeologia/Archeologia/, και Γαλλίας, που καταγράφει, μεταξύ άλλων, τις δημοφιλείς ηλεκτρονικές εκθέσεις του γαλλικού ΥΠΠΟ, παρουσιάσεις δηλαδή αρχαιολογικών χώρων και μνημείων με πλούσιο εικονογραφικό υλικό, http://fr.dir.yahoo.com/Sciences_humaines/Anthropologie_et_archeologie/Archeologie/). Μια «προσωπική» προσέγγιση υιοθετεί η πύλη About.com, με «ξεναγούς» στην εξερεύνηση κάθε θεματικής περιοχής. Μια ηλεκτρονική συντάκτρια (K. Kris Hirst) έχει αναλάβει να ζωντανέψει τα αρχαιολογικά θέματα για το κοινό με αντίστοιχα ενδιαφέροντα: προτείνει ένα γεωγραφικό ευρετήριο της παγκόσμιας αρχαιολογίας στο Διαδίκτυο καθώς και ένα ηλεκτρονικό δελτίο με τρέχουσα πληροφορία, ειδήσεις από ανασκαφές – συχνά σε ζωντανή αναμετάδοση μέσω Διαδικτύου –, νέες ανακαλύψεις, θεματικές λίστες συζήτησης (<http://archaeology.about.com/science/archaeology/mbody.htm>).

Και οι δικτυακοί τόποι ορισμένων Πανεπιστημιακών αρχαιολογικών τμημάτων (αρκεί να βρει κανείς το δρόμο ως εκεί, χρησιμοποιώντας τα ευρετήρια που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο τεύχος!) προσφέρουν καταλόγους επιλεγμένων δικτυακών τόπων με κριτήριο το εκπαιδευτικό τους περιεχόμενο, πρωτίστως για τις ανάγκες των σπουδαστών τους. Ανάμεσά τους, αξιόλογη συλλογή με θέμα την κλασική Τέχνη και την Αρχαιολογία προτείνει το Τμήμα Κλασικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Reading (Reading Classics Gateway, <http://www.rdg.ac.uk/AcaDepts/lk/Link/res.html>). Στο ίδιο πνεύμα, από ολότελα διαφορετικό όμως εκδότη – ο οποίος δημιούργησε τη σελίδα για να υπομνηματίσει ηλεκτρονικά το ανέβασμα ενός μιούζικαλ με θέμα τη Μήδεια στο Seattle – προσανατολίζεται και η συλλογή Ancient Greek (Hellenic) Sites on the World Wide Web: οδηγεί σε μια ενδιαφέρουσα επιλογή διευθύνσεων γύρω από το μύθο της Μήδειας και τον αρχαίο ελληνικό κόσμο στο Διαδίκτυο (<http://www.showgate.com/medea/grklink.html>).

Πλούσιες συλλογές αρχαιολογικών δικτυακών τόπων για το ευρύτερο κοινό προσφέρουν επίσης και εκδοτικές εταιρείες, σε αναζήτηση ενός κοινού για τις υπηρεσίες τους διαμέσου του Διαδικτύου. Η Archaeology on the Net (AON), ειδικευμένη στην ηλεκτρονική πώληση αρχαιολογικών βιβλίων, έχει συντάξει ένα αξιόλογο θεματικό και γεωγραφικό ευρετήριο αρχαιολογικών δικτυακών τόπων (<http://www.serve.com/archaeology/sitemap.html>). Χρησιμοποιεί επίσης επιλογή απ'αυτές τις πηγές συνθέτοντας ένα ειδικό «μονοπάτι» για την επίσκεψή τους, το οποίο ο επισκέπτης εξερευνά σταδιακά, ενεργοποιώντας τις προτεινόμενες συνδέσεις (AON Web Ring, <http://www.serve.com/archaeology/ring/index.html>, υπάρχουν τουλάχιστον 23 διαθέσιμα δίκτυα σύνδεσης αρχαιολογικών τόπων, <http://www.webring.com/#ringworld>, αναζήτηση με τη λέξη «Archaeology», στις 30.8.2000).

Σημαντική συλλογή εκπαιδευτικών αρχαιολογικών πηγών ειδικά για την αρχαία Ελλάδα στο Διαδίκτυο, προσφέρει και το αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο PBS, στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος *The Greeks: Crucible of Civilization* στο Διαδίκτυο – που αποτελεί μια από τις πλατφόρμες διάθεσης του περιεχομένου της ομώνυμης εκπαιδευτικής ταινίας (*The Greeks*, η εφαρμογή πολυμέσων στο Διαδίκτυο, <http://www.pbs.org/empires/thegreeks/>, και η συνοδευτική της συλλογή διευθύνσεων

http://www.pbs.org/empires/thegreeks/educational/research_links.html, Internet Resources).

Σημειώσεις

Θερμές ευχαριστίες στο φίλο εικονογράφο Γιάννη Κουρούδη, που έφτιαξε – ειδικά για τη στήλη – το σκίτσο με θέμα την Αρχαιολογία στο Διαδίκτυο.

Με δεδομένο ότι τα συστήματα πληροφόρησης στο Διαδίκτυο εξελίσσονται συνεχώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η έρευνα αυτή έγινε κατά τον Αύγουστο του 2000, σε περίπτωση που δεν αναφέρεται άλλη ημερομηνία.

Επικοινωνία : στη διεύθυνση του περιοδικού ή (νέα διεύθυνση*) kcharatzo@aol.com.

Βιβλιογραφία

- Altekamp, S. - Tiedemann, P., *Internet für Archäologen. Eine Praxisorientierte Einführung*, Darmstadt, 1999. (περιεχόμενα: <http://www.wbg-darmstadt.de/>, επιλογή "Digitale Angebote" και στη συνέχεια επιλογή του εικονιδίου της έκδοσης).
- Beavers, A.F., «Evaluating Search Engine Models for Scholarly Purposes», *D-Lib Magazine*, Δεκέμβριος 1998 (<http://www.dlib.org/dlib/december98/12beavers.html>)
- Brunn, A., «German Archaeology on the Internet», *Archaeological Computing Newsletter*, 49, φθινόπωρο 1997, σσ.17-20.
- Champion, S., «Archaeology on the World Wide Web: a user's field guide», *Antiquity*, 71, 1997, σσ.1027-1038 (στο αφιέρωμα στην Ηλεκτρονική Αρχαιολογία του ίδιου τεύχους).
- Clist, B., «L'archéologie sur Internet. Les moteurs et guides de recherche en archéologie sur Internet», *Les Nouvelles de l'Archéologie*, 72, καλοκαίρι '98, σσ.12-13.
- Cristofori, A., «Internet e la ricerca scientifica nelle discipline antichistiche», κείμενο εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος Telemaco, Πανεπιστήμιο Μπολόνια, <http://www.telemaco.unibo.it/telemaco/esterni/ricsci.htm> (7 Μαρτίου 2000).
- Guermandi, M.P., «Presi nella rete: i siti archeologici in Internet», *Archeologia e calcolatori*, 8, 1997, σσ. 151-169.
- Καβαδίας, Γ., «Ερμού 136. Το ταξίδι του Οδυσσέα», *Δέλτος*, 6-7, Μάρτιος 1998, σσ. 8-9.
- van Leusen, M. - Champion, S. - Lizee, J. - Plunkett, T., «Toward a European Archaeological Heritage Web», στο H. Kamermans, K. Fennema (εκδ.), *Interfacing the Past. Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology, CAA95*, Leiden, 1996, σσ. 507-515, και στη διεύθυνση <http://odur.let.nl/~arge/Docs/eahw.html>
- Richards, J., «People's Archaeology», *ADS Online*, άνοιξη 2000, <http://ads.ahds.ac.uk/newsletter/issue7.html>
- Sherratt, A., «Archaeology and post-textuality», *Antiquity*, 67, 1993, σ.195.